

Språkguiden

GLOSOR

SPRÅKGUIDEN: GLOSOR

SPRÅKGUIDEN: GLOSOR		1
KULTUR		4
Doktor eller poet?	8	4
Vem får priset?	12	4
Biblioteken förr	24	5
... och nu	25	5
... OCH BILDNING		6
ABF – Arbetarnas bildningsförbund	31	6
Den dolda rikedomerna ur <i>Den dubbla längtan</i>	55	7
Några telefonsamtal mellan en kund och en support	58	7
VÅR MILJÖ		8
Klimat	63	8
Energi	69	8
Olja eller petroleum	80	9
Miljögifter och kemikalier	87	9
... OCH VÅR KONSUMTION		10
Vatten	92	10
Vår mat och Miljösamtal med mat	111	11
Intervjuer: inköps- och matvanor	118	12
"Diagnosen" ur <i>Utrensning</i>	122	12
LEVA ... OCH LEVA BRA		13
Livets pussel	127	13
Välbefinnande – om att må bra	140	15
Jante- och jäntelagen	159	16
"Prolog" ur <i>Jakten på svenskheten</i>	167	17
Vilken betydelse har arbete för oss människor?	173	20
Skräpet byggde företaget	182	20
En palett av olika livsstilar – olika sätt att leva	195	21
En insändare: Sluta shoppa!	201	22
SPRÅK		23
När fick människan ett språk?	212	23
När fick människan ett skriftspråk?	225	23
Många språk	243	25
Små språk: euskera och samiska	254	26
... OCH KOMMUNIKATION		26
Mångfaldigande av texter	259	26
Boktryckarkonsten	263	27
Fattigdomen	263	27
Läskunnigheten	267	27
Texturval	270	27
Obligatorisk allmän folkskola	272	27

It och böckerna	274	28
”Sniglar och språk” ur <i>Priset på vatten i Finistère</i>	279	28
IT – INFORMATIONSTEKNIK		28
Fredrik Backman	286	28
Utdrag ur En man som heter Ove	287	29
Sveriges första dator	292	30
Internet	293	30
www – world wide web	295	30
Rapporten Svenskarna och Internet 2012	297	30
Webbadress och Sökmotor	300	31
E-post, e-mail, mail eller mejl	302	31
Sociala nätverk	304	31
Näthat	306	32
Framtidens lärande?	309	32
Vad kommer att hända sedan?	313	33

Förklaringarna till orden i ordlistorna är anpassade till det text-sammanhang i vilka orden finns i *Språkguiden*. När sammanhanget och ordets förklaring är mycket ovanlig, har vi lagt till ordet *här*.

Bra lexikon online är:

- <http://lexin.nada.kth.se/lexin/>
- <http://tyda.se/> (med reklam, med gratisapp till iPhone och Android)
- <http://www.synonymer.se/> (med reklam)

KULTUR

Doktor eller poet? 8

en representant	ett ombud, en talesman
ett näringsliv	ett lands samlade industri- och produktionsverksamhet
uppmärksammas	omtalad, som många får reda på och pratar om
ett uttalande	en kommentar, ett yttrande
humaniora	humanistiska ämnen, t.ex. språk, litteratur, konst, musik
fördelaktig	bra, förmånlig
ett studiemedel	ett statligt ekonomiskt stöd till studerande vid universitet och högskolor
är till nytta för	är bra för, är nyttig för, är till gagn för
en insändarsida	en plats i en tidning där läsarna får skriva sina åsikter
ett socialt nätverk	en plats på internet där människor kan kommunicera med varandra t.ex. Facebook
högljudd	ljudlig, högröstad
en debatt	en diskussion, ett utbyte av åsikter, nästan ett gräl
utvidgar	gör större
en dekal	en liten bild med text eller symbol som man fäster på ett synligt ställe
en slogan	ett slagord, ett motto, en paroll
bidrar	stöder, hjälper, gynnar
oavsett	oberoende av, utan hänsyn till
i stort	det mesta av, större delen av
tar avstånd från	motsätter sig, säger att man inte håller med
kontroversiell	omtvistad, diskutabel, som väcker strid

Fundera på/samtala om 9

en tekniker	en konstruktör, en person som arbetar med teknik
en naturvetare	en person som sysslar med naturvetenskapliga ämnen, t.ex. matematik, teknologi, fysik
en konstnär	en person som sysslar med konst, t.ex. teater, musik, dans
en bildningsnivå	en standard (ett mått) på kunskap
en forskare	en vetenskapsman
en tillväxt	en ökning av ekonomin i ett land
en kreativitet	en idériedom, en skaparkraft, en förmåga att skapa nytt
en samhällsekonom	en person som undersöker delar av ett lands ekonomi
en samhällsbyggare	en person som arbetar med att utveckla ett samhälle
en filosof	en person som tänker fram teorier inom olika områden, en kunskapsteoretiker, en tänkare
it	informationsteknologi, det som har med datorer att göra
en produktivitet	det man tillverkar på en viss tid med en viss summa pengar
en elektriker	en person som arbetar med elektriska installationer
ett tillfrisknande	när man blir frisk, ett slut på en sjukdom
en lokalvårdare	en städare eller en städerska

Vem får priset? 12

bemärkt	uppmärksammas, känd
ett framsteg	en förbättring, en utveckling
en dirigent	en person som leder en orkester
föreläser	undervisar, håller föredrag
ett entreprenörskap	en förmåga att se möjligheter till att skapa företag, och sedan skapa resurser för att använda dessa möjligheter, en förmåga att utveckla idéer och förvandla dem till något bra för samhället

en kompositör	en person som skriver musik
en pedagog	en person som forskar i hur man lär sig
multipel	flera, varierande, mångfaldig
en långdistanslöpare	en idrottsman som tävlar i att springa långa sträckor
en neurolog	en specialist på nervsjukdomar
ett samarbete	när man strävar mot samma mål och arbetar tillsammans
ett kärnkraftverk	ett atomkraftverk
en jordbävning	ett jordskalv, en jordstöt, när jorden skakar

Biblioteken förr ... Folkbiblioteken..... 24

ett folkbibliotek	ett bibliotek som är tillgängligt för allmänheten
en industrialisering	en period när det byggs många industrier
tar fart	kommer igång ordentligt, ökar takten
minskar	blir mindre
ökar	blir större
offentlig	för allmänheten, inte privat
är till gagn för	är till nytta för, är nyttig för, är bra för
en inblick	en kunskap, en kännedom, en insyn
förbättrar	gör så att något blir bättre
en förebild	ett mönster, ett exempel, en modell
en moral	en andlig styrka, en kunskap om rätt och orätt
vänjer	gör så att man blir van
Luther	grundaren till den protestantiska delen av kristendomen
noggrant	noga, exakt
väljer ut	bestämmer sig för några
med tanke på	med hänsyn till
en sal	ett stort rum
en tidskrift	en facktidning som inte kommer ut varje dag
på plats	på just den platsen, "där"

... och nu 25

dagens Sverige	det moderna Sverige, det Sverige som vi lever i nu
enligt lag	som det står i lagen
är skyldig	är tvungen, måste
tillgänglig	åtkomlig, lätt att använda, som är lätt att hitta
en allmänhet	vem som helst, alla människor, folket
ett huvudbibliotek	ett centralbibliotek
en filial	ett mindre bibliotek som hör till huvudbiblioteket, en underavdelning
en tjänst	en hjälp, ett erbjudande
en cd	från engelskan compact disc, en skiva med t.ex. musik
en dvd	som en cd, men där det kan lagras mycket mer data
elektronisk	som man oftast utnyttjar en dator för att få att fungera
ett medium, flera media	ett informationsmedel t.ex. en tidning eller en film
anstränger sig	försöker verkligen
i fråga	det som vi talar om

... OCH BILDNING

ABF – Arbetarnas bildningsförbund 31

en bildning	en allmän kunskap
ett förbund	en förening, ett samfund, en organisation
i och med att	samtidigt som, när
organiserar sig	bildar en förening
verkar för	arbetar för att uppnå
ett inflytande	en möjlighet att påverka
en fackförening	en sammanslutning som ska verka för arbetarnas intressen som har med arbetet att göra
en yrkesgrupp	t.ex. lantarbetarna, byggnadsarbetarna eller målarna
en verksamhet	ett arbete, en aktivitet
en arbetsmarknad	arbetslivet, alla löntagares arbeten
lagstadgad	som det är lag på, som det står i lagen
ett arbetsförhållande	en situation på arbetsplatsen
påverkar	ändrar något genom sin uttalade vilja
ett utbildningsväsende/ utbildningsväsen	ett utbildningssystem, en utbildningsverksamhet
relativt	ganska
en majoritet	en största del, de flesta
har tillgång till	har möjlighet att få
obligatorisk	inte frivillig
kommer in i bilden	får en uppgift, visar sig, dyker upp
en rörelse	en organisation
grundar	startar, börjar sin verksamhet
ett samarbete	en samverkan, ett arbete som man gör tillsammans
till att börja med	i början
en föreläsning	ett föredrag, en sorts lektion
en akademiker	en person som har en utbildning från universitetet
en törst efter kunskap	en längtan efter att lära sig
drar fulla hus	är utsåld, är fullsatt
ett studieförbund	en organisation som ordnar studier i smågrupper
en studiecirkel	en liten grupp som träffas och studerar ett visst ämne tillsammans, till exempel fotografering
en bärande idé	en tanke bakom som är det viktiga
ett deltagande	en närvaro, en medverkan, en delaktighet
sprider	delar ut, delar med sig

ABF och andra folkbildare31

en regi	en ledning, ett organiserande
omfattande	mycket stor
en efterföljare	en som gör likadant, en som fortsätter med samma sak
ett initiativ	ett handlande, en företagsamhet
nämner	talat om, berättar
land och rike runt	runt i hela landet
en sexualitet	det som har att göra med det sexuella
ett preventivmedel	ett skydd för att undvika att bli gravid
en abort	ett framkallat missfall, ett avbrytande av en graviditet
riskerar	lever med en fara, det är fara för
förordar	rekommenderar, förespråkar
ett riksförbund	ett förbund som gäller hela landet
en upplysning	en information

genom åren

under alla år

"Den dolda rikedomerna" ur *Den dubbla längtan* 55

dold	gömd, osynlig
utser	väljer, utnämner
en redaktör	en person som är ansvarig för t.ex. en tidskrift
ett slagskepp	<i>här</i> : den viktigaste tidningen
en utnämning	en anställning, en tillsättning
framkallar	blir orsak till, åstadkommer, skapar
befarar	fruktar, är rädd för
det känns i luften	man kan ana det
ett uppdrag	en arbetsuppgift
förnyar	lägger till nya saker, ger ny kraft, ger liv åt, friskar upp
en pop- och rockmusik	en modern och populär musik
påtaglig	tydlig, märkbar
en bildkonst	måleri, teckning, grafik, fotografi, film, graffiti
besynnerlig	underlig, konstig, egendomlig
en tillvaro	ett liv
ett uppbrott	en flyttning, en avresa
ligger till grund för	är orsaken till, är förklaringen till
alltjämt	fortfarande
en snigel	ett snäckdjur
ett villkor	en förutsättning, en orsak
ett konstnärskap	en artistisk begåvning, det att vara konstnär
en tom gest	något betydelselöst, något som inte är viktigt
ett slag i luften	något onödigt och utan verkan, utan effekt
framgångsrik	lyckosam, som har lyckats bra
en förströelse	en hobby, en avkoppling, ett tidsfördriv
ett uttryck	ett uttrycksätt, ett skapande, ett resultat av skapandet
en talang	en begåvning, en förmåga, en gåva, ett anlag
färre	mindre till antalet
talangfull	som har talang
samhället i övrigt	resten av samhället
underrepresenterad	inte tillräckligt många om man jämför med hela (konstnär)gruppen, inte jämnt fördelad
smygande	tyst, försiktig
orienterar sig mot	gör sig bekant med, vänder sig mot, vänjer sig vid, accepterar
en dag	<i>här</i> : någon gång i framtiden

Några telefonsamtal mellan en kund och en support 58

en support	en person som hjälper till med datorn
hänger sig	fastnar, går inte, rör sig inte
ett fönster	<i>här</i> : en documentsida som syns på en datorskärm
står på glänt	är lite öppen
@	ett snabel-a, at (uttalas [ätt]), används när man skriver mail
en markör	ett pekverktyg på datorn
"Den här datorn"	en ikon (symbol) på datorskärmen för att se alla program och dokument som finns i datorn

VÅR MILJÖ

Klimat..... 63

förbränner	bränner upp, förbrukar
fossil	urtida (från urtiden) rester av döda djur eller växter
bränsle (ett)	något som går att elda med
koldioxid (ett)	CO ₂ , en växthusgas
bidrar	medverkar, hjälper till
global	som innehåller hela världen
glaciär (en)	en stor ismassa, en landis
den tropiska zonen	områden i ett brett bälte runt ekvatorn
den subtropiska zonen	klimatzonen efter tropiska klimatzonen räknat från ekvatorn
diagram (ett)	en tabell, en grafisk figur, en schematisk figur
utsläpp (ett)	en förorening, en nedsmutsning
dränker	översvämmar, sköljer över med vatten
bebodd	befolkad, där det bor människor
uppodlad	mark där det finns odlingar
torkar ut	blir helt torr
öken (en)	ett mycket torrt landområde (t.ex. Sahara)
livsmedelsproduktion (en)	en tillverkning av mat
miljödrama (ett)	en tragedi som händer miljön, en katastrof för miljön
forskare (en)	en vetenskapsman
hejdar	stoppar
utveckling (en)	en process, en förändring
tar del av	får vetskap om, får kunskap om
medveten om	kunnig om, invigd i

Energi 69

är ansvarig för	är skyldig att, måste ta hand om
bov (en)	en skurk, en brottsling
boven i dramat	den eller det som har mest skuld till något
förnybar	som bildas på nytt, som inte tar slut
energikälla (en)	där det kommer energi och kraft ifrån
vindkraft (en)	en energi som man får från vinden
vattenkraft (en)	en energi som man får genom vattnet
bioenergi (en)	en biologisk energi, från levande organismer och växtdelar
solenergi (en)	en energi som kommer från solen
kärnkraft (en)	en atomenergi

Elektricitet..... 69

elektricitet (en)/el (en)	en elkraft, en "ström"
driver	kör, håller igång
väggkontakt (en)	ett elektriskt vägguttag
räcker till	finns tillräckligt många
belysning (en)	ett ljus, en lampa
vana (en)	något vi alltid brukar göra
resurs (en)	ett hjälpmedel, en möjlighet, en tillgång, ett kapital
avkoppling (en)	en omväxling, en underhållning, en vila
underhållning (en)	ett nöje, en trevlig avkoppling
har tillgång till	kan använda, har möjlighet att utnyttja
kommunikation (en)	en kontakt, en förbindelse, en överföring av information

avstår från	väljer att vara utan, klarar sig utan
elvärme (en)	en värme som vi får på elektrisk väg
värmepump (en)	en apparat som tar värme från luften ute
skonar	skyddar, är försiktig med
utsläpp (ett)	en förorening, en nedsmutsning
ved (en)	trä som man eldar med, bränsle av trä
inomhus	inne, inne i ett hus
förbrukar	gör av med, använder

Olja eller petroleum 80

petroleum (ett)	en råolja, en brännolja
omvandlar	förvandlar, förändrar, ombildar
motorfordon (ett)	en bil, en lastbil, en buss osv.
personbil (en)	en vanlig bil
moped (en)	som en liten motorcykel
alternativ (ett)	en annan utväg, en variant, ett val

Plast..... 81

framställer	tillverkar, producerar, gör
förpackning (en)	ett paket, en låda, en behållare, en kartong
livsmedel (ett)	en matvara, en föda, en mat
elektronik (en)	som har att göra med radio, tv, datorer, det elektroniska området
avlopp (ett)	rör som leder ut smutsigt vatten
husgeråd (ett)	ett köksredskap
syntetisk	konstgjord, artificiell, inte av naturens material
hake (en),	<i>här: "Var finns haken?"</i>
en krok	<i>här: "Var finns problemet?"</i>
bryter ner	gör så att det försvinner, förstör helt och hållet, förintar
avfall (ett)	sopor, en rest, det som blir kvar, en biprodukt
tar hand om	tar till vara, här: samlar ihop och förstör
förbrukar	använder färdigt, sliter ut
ansvarsfull	pålitlig, trovärdig, noggrann
kan undvara	kan vara utan, kan klara sig utan
hanterar	använder
alltmer	mer och mer
hållbar	som inte går sönder lätt, som håller länge
transporterar	fraktar, forslar, flyttar
konsument (en)	en köpare, en användare
relativt	ganska
kylaggregat (ett)	en kylanläggning, ett kylskåp
räknar med	tror, beräknar, antar
utvecklingsland (ett)	ett u-land, ett fattigt land i tredje världen
har tillgång till	har, kan använda, förfogar över

Miljögifter och kemikalier 87

kemikalie (en)	ett kemiskt preparat
gift (ett)	ett skadligt ämne, ett toxin
giftfri	utan gifter, fri från gifter
stiftar	skapar, grundar, skriver
närmiljö (en)	ett område i närheten av oss
utsätter	exponerar, hotar, riskerar
dagligen	varje dag

ställer krav	kräver, fordrar, begär
redogör	berättar, talar om, rapporterar
samt	och
utvecklar	skapar, gör
miljömärke (ett)	en etikett som visar att något inte skadar naturen
sätter press	tvingar, pressar
vägrar	nekar, säger nej till
handel (en)	en affärsvärld, en säljare
utrotningshotad	när det är risk för att en hel art ska dö ut
jättepanda (en)	en sorts björn som lever i Kina

I heminredning 87

heminredning (en)	en möblering och dekorerings av ett hem
bekämpningsmedel (ett)	ett insektsgift
upprör	gör arg, chockerar, skakar
napplaska (en)	en flaska för att mata små barn

Hygienartiklar och kosmetika 87

hygienartikel (en)	ett medel att städa och göra rent med
elände (ett)	en hemskhet, något fruktansvärt
såpa (en)	ett naturligt rengöringsmedel
deodorant (en)	ett medel mot armsvett
smink (ett)	en kosmetika, en makeup, ett skönhetsmedel
beståndsdel (en)	en del av något, en komponent
skadlig	som gör skada

Kläder och skor 88

konstgödsel (ett)	ett kemiskt gödsel och näringsämne (alltså inte naturlig spillning från djur)
ekologisk	miljövänlig, som inte skadar naturen eller människorna

... OCH VÅR KONSUMTION

Vatten..... 92

yta (en)	något som kan mätas i längd och bredd, till exempel kvadratmeter, m ²
volym (en)	en rymd, något som kan mätas i längd, bredd och höjd, till exempel kubikcentimeter, cm ³
visuell	som man tycker att man kan se eller föreställa sig
sfärisk	klotformad,
diameter (en)	den räta linje som går mellan två punkter på en cirkel och passerar genom cirkelns mittpunkt
miljard (en)	1 000 000 000
rymmer	får plats
färskvatten (ett)	ett sötvatten, ett dricksvatten
grundvatten (ett)	ett vatten som finns under marken, i jorden och i sprickor i berggrunden

Vattenförbrukning 93

konsumtion (en)	en förbrukning, det man använder
utsläpp (ett)	en förorening, ett avlopp, när man tömmer ut farliga ämnen i naturen
tar slut	slutar att finnas, upphör, när det inte finns något kvar
enligt	som det står i ..., som X säger
latte (en)	en kaffe med mycket mjölk
i genomsnitt	i medeltal
kräver	behöver, fordrar
dygn (ett)	en dag och en natt, 24 timmar
uppdelning (en)	en indelning i olika grupper, en gruppering, en fördelning
hygien (en)	en renlighet

Diagram 94

vetenskaplig sammanhang (ett)	med system som forskarna använder, med en kritisk metod en omständighet, när det handlar om ... (vetenskap till exempel), när det har att göra med ...
kubikmeter (en)	2 meter x 2 meter x 2 meter = 8 m ³
genomsnittlig	i genomsnitt, i medeltal
gör av med	använder, förbrukar, gör slut på
kartläggning (en)	en undersökning, en systematisk utforskning
spannmålsodling (en)	en odling av säd, till exempel vete, råg, korn och havre
mejeriprodukt (en)	en produkt som görs av mjölk
tillreder	lagar, tillagar, gör i ordning
foder (ett)	mat till husdjur
nötkött (ett)	kött av ko, kalv eller ox
slösar	använder för mycket av, ödslar, misshushållar
vårdar	sköter om, tar hand om
reserv (en)	ett lager, ett förråd
vegetarisk	som består av grönsaker
omväg (en)	en längre väg
kostsam	dyr, dyrbar, som kostar mycket
allsidig	som samtidigt består av de flesta sorter
biologisk mångfald	som har att göra med levande organismer
närområde (ett)	ett stort antal olika arter
betar	ett område där du bor och i dess närhet äter gräs (om djur)

Vår mat och Miljösmart med mat: Vår mat..... 111

hälsa (en)	en friskhet, motsats till en sjukdom
husdjur (ett)	ett djur som lever till nytta för människan, ko, häst etc.
antibiotika (ett)	en medicin som dödar bakterier
tillväxthormon (ett)	ett hormon som gör att något växer mer och snabbare
gödningsmedel (ett)	ett konstgjort gödsel, inte spillning från levande djur
skördar	tar in det som man har odlat, bärgar
vidarebereder	fortsätter att tillreda, bearbetar lite till
kraftfoder (ett)	ett foder som man har gjort mer näringsrikt genom tillsatser
antimögelpreparat (ett)	ett medel som hindrar att något blir möjligt
konservingsmedel (ett)	ett medel som håller maten frisk, som hindrar att den förstörs eller ruttnar
vitamin (en)	ett näringstillskott, ett ämne som är nödvändigt för hälsan
mineral (en)	en fast kemisk förening som finns i jorden
lagrar	samlar, lägger på lager, upplagar
odlad fisk	fisk som inte lever fritt utan som föds upp i stora hägn
skaldjur (ett)	en kräfta, en räka, en krabba osv.

skaldjursodling	en uppfödning av skaldjur för konsumtion
besprutar	sprutar med gift
insektsgift (ett)	ett gift som dödar insekter på växtlighet
rekommenderar	säger att något är nyttigt, förordar, råder någon att göra något
dietist (en)	en person som ger goda råd om mat
veterinär (en)	en djurläkare
preparat (ett)	ett medel, en medicin
stormarknad (en)	ett varuhus, en stor mataffär
insektsangrepp (ett)	något som har blivit skadat av insekter
metod (en)	ett sätt, en teknik
miljömärkning (en)	ett märke som visar att produktionen av en vara inte har skadat naturen och miljön
spanar	söker, letar, håller ögonen öppna

Miljösmart med mat

112

miljösmart	som lever så att naturen och miljön inte skadas
i samklang med	i harmoni med, i samstämmighet med, utan att skada
utbud (ett)	det man har att sälja, ett erbjudande, ett utbud till försäljning
lönar sig	betalar sig, ger lön för mödan, är värt besväret, är mödan värt
konsumism (en)	en överkonsumtion, en onödigt stor konsumtion
levnadssätt (ett)	ett sätt att leva, en livsföring
i solidaritet med	i samhörighet med, med önskan att hjälpa

Intervjuer: inköps- och matvanor

118

sista förbrukningsdag	efter det datum som står på förpackningar ska man inte äta av denna matvara
bäst före datum	en rekommendation att äta varan före detta datum, men det är inte farligt att äta den senare om den verkar vara bra, det vill säga ser bra ut och luktar bra
gryta (en)	en maträtt – kött eller fisk får koka tillsammans med grönsaker
vilt (ett)	ett vilt djur lever fritt i skog och mark och föds inte upp av lantbrukare – älg och hare t.ex.
botaniserar	undersöker och letar efter nya saker
exotisk	främmande, spännande, annorlunda
lägger ner tid på	använder tid för, inte gör det snabbt
superb	härlig, utmärkt, delikat
skämd	förstörd, oätlig, dålig

"Diagnosen" ur *Utrensning*

122

jod (ett)	ett ämne som används som skydd vid radioaktiv smitta
kärnreaktor (en)	en anläggning där man utvinner atomenergi
strålning (en)	radioaktiv smitta som sprids genom luften
nedfall (ett)	<i>här:</i> när radioaktiva ämnen sprids genom luften
förorenad	smutsig, smittad
med nöd och näppe	knappt, nätt och jämnt
avlyssnar	kontrollerar vad någon säger, spionerar
pionjär (en)	<i>här:</i> en medlem i ungdomsrörelsen
kolchos (en)	ett kommunistiskt kollektivjordbruk
kallar, inkallar	beordrar att bli soldat
repövning (en)	en övning som repetition inom det militära
florerar	sprids, blomstrar, får stor utbredning
utröner	tar reda på, gissar
kompost (en)	en avfallshög, en gödselhög
ertappar	upptäcker, överraskar

ser inte med blotta ögat	är osynlig, går inte att se
dolomit (en)	en sorts sten
sväller upp	svullnar, blir svullen, fylls med vätska
till oigenkännlighet	så att man inte kan känna igen dem
plundrar	stjäl, rövar bort allt
bäggedera	båda delar, både det ena och det andra
korsar sig	gör korstecknet
hembränt	alkohol som man gör hemma
trehövdad	med tre huvud
avfall (ett)	en smittad rest eller lämning, förorenade sopor

LEVA ... OCH LEVA BRA

Livets pussel: Fundera på/samtala om..... 127

består av	är sammansatt av, omfattar
pussel (ett)	ett spel, där man ska passa ihop olika bitar till en hel bild
går ihop	fungerar

Hörövning..... 128

byggarbetsplats (en)	en plats där man bygger, t.ex. ett hus
vänjer sig vid	blir van vid

illustration..... 128

hör av sig	ringer, kontaktar
ägnar sig åt	sysslar med, är upptagen med
lägger pussel	sätter ihop alla pusselbitarna till en bild

Livets pussel..... 129

trebitars	som består av tre delar
lätt som en plätt	mycket lätt
rejäl	kraftig, stor
knopp (en)	en sorts kula eller "litet handtag"
greppar	tar tag i, hanterar
utarbetad	som har arbetat för mycket
yrkesverksam	som arbetar inom ett yrke
tonårspappa (en)	en pappa som har barn i tonåren (13–19 år)
hoppfull	full av hopp
modeord (ett)	ett ord som är modernt/som är på modet just nu
somliga	vissa, en del, några
bojkottar	utestänger, vägrar att göra något
livspusslande (ett)	det att "lägga pussel med livet"
drar ner på	minskar
ambition (en)	en målmedvetenhet, en viljestyrka
gillar läget	accepterar situationen som den är
prioriterar	ger förtur, sätter det ena före det andra
fas (en)	en tidsperiod, en etapp

Familjerna med barn 129

strävar efter	arbetar hårt för något, försöker uppnå
ständigt	hela tiden
otillräcklig	som inte räcker till
håller reda på	har ordning på
flyter på	fungerar

De unga 130

vare sig ... eller	det spelar ingen roll om, oberoende om
stressar	jäktar, skyndar sig
anländer	kommer till
märker	får se, upptäcker
ovisshet (en)	när man inte vet, det att inte veta
rinner iväg	försvinner snabbt, går (för) fort
oändlig	mycket, utan slut
i jämförelse med	om man jämför med
jämnårig	som har samma ålder, som är lika gammal
färdigutbildad	som är klar med sin utbildning
ivrig	otålig, starkt intresserad, angelägen
övertygar	får att tro, får att inse
brådska (en)	när man har bråttom

I ett nytt land 130

relativt	ganska
nyinflyttad	som nyligen har flyttat in
medför	leder till, får till följd, betyder
identitet (en)	den person som man är, en personlighet
går igenom	tar sig igenom, utstår, upplever
känslomässig	som har med känslor att göra
process (en)	en utveckling(sgång), ett skeende
oavsett	utan att räkna med, oberoende av
skäl (ett)	en orsak
lättad	så känner man sig då något tungt har försvunnit
deprimerad	mycket nedstämd och ledsen
saknar	längtar efter
trygg	säker
hemlängtan (en)	det man känner när man längtar hem
beter sig	uppför sig
"den kulturella koden"	människor i en viss kultur har gemensamma "tysta spelregler" om hur man till exempel ska bete sig, prata med varandra och fungera tillsammans
vanmakt (en)	en maktlöshet, en kraftlöshet
reaktion (en)	ett sätt att känna eller handla/ett sätt att svara på någonting (med ilska, förvåning, glädje)
inser	förstår
så småningom	efter en tid, efter hand
överhuvudtaget	alls
vänjer sig	blir van
anpassar sig	rättar sig efter, fogar sig efter situationen
finner sig till rätta	blir van vid och trivs

Välbefinnande – om att må bra: fundera på/samtala om 140

välbefinnande (ett) när man mår bra

Hörövning Välbefinnande 140

hälsokost (en)	en mat som är bra för kroppen och hälsan
behov (ett)	det vi behöver, en önskan
studie (en)	en undersökning
förverkligar sig själv	gör verklighet av det man vill och drömmer om
liknande	nästan likadan/lik
studie (en)	en undersökning
motion (en)	en träning, en sport, när man är fysiskt aktiv och rör på kroppen

Vad kan vi göra för att få balans i livet? 140

hanterar	sköter, behandlar, handskas med
oavsett	oberoende av, utan hänsyn till
säkerligen	säkert
individ (en)	en person, en enskild varelse

Maslows behovstrappa..... 141

teori (en)	en tankemodell, ett försök till förklaring
prioriterar	ger förtur, gör först det ena sedan det andra
illustrerar	ger exempel eller förklarar med en bild
tillfredsställd	uppfylld, nöjd, man har fått det man behöver eller vill
självförverkligande (ett)	när man gör verklighet av sina drömmar och mål
potential (en)	möjligheter, resurser
uppskattning (en)	ett gillande, en positiv kritik, en respekt
erkännande (ett)	en bekräftelse, en uppmuntran, ett beröm
gemenskap (en)	en samhörighet, en samvaro, att man har någon eller några att vara tillsammans med
tillhörighet (en)	att höra ihop med någon eller någonting
kroppslig	fysisk

Hade Maslow rätt? 142

undersökning (en)	en granskning, en kontroll, ett vetenskapligt arbete
granskar	tittar noga på, undersöker noga
tolkar	översätter, försöker förstå och sedan förklara
basal	grundläggande, som är en bas/en grund till något annat, viktigast
uppfyller behov	gör så att man inte längre har behov, tillfredsställer
stöd (ett)	en hjälp
socialt umgänge (ett)	människor att vara tillsammans med
kommer fram	visar sig, blir synlig, blir tydlig
rent allmänt	i allmänhet
således	alltså
omgivning (en)	en omvärld, en närhet, det som finns runt omkring
inriktad	koncentrerad, inställd
enbart	bara

Lycklig? 143

självhjälpsbok (en)	en bok som ger råd, så att man kan hjälpa sig själv
av allehanda slag	av olika slag, olika sorters
spa-institut (ett)	ett ställe, där man kan få olika sorters behandlingar, t.ex. massage, varma bad – för att få bättre hälsa
otaliga	många
motsatt	som är tvärtom
diet (en)	en speciellt sammansatt kost/mat
tillfreds	nöjd, tillfredsställd
förmåga (en)	ett kunnande, en skicklighet, en talang
lever gott	lever bra

Yoga och jogga 144

skilda	olika
harmoni (en)	en frid, ett lugn
yoga (en)	en form av meditation med rörelser
zumba	en sorts dans till latinoinspirerad musik
uppslukas av	blir helt upptagen av, är fördjupad i något
påtar i jorden	gräver, arbetar i trädgården
varvar ner	tar det lugnare, går ner i varv
pensel (en)	ett redskap som man målar med
upp- och nedgångar	bra och dåliga perioder
sinne (ett)	en själ, ett psyke, ett humör
normaliserar	gör normalt, gör så att det blir balans
tröstar	ger stöd och uppmuntran
behandlar	tar hand om
akvarell (en)	en tavla som är målad med vattenfärg

Jante- och jäntelagen: Fundera på/samtala om.... 159

behandlar	bemöter, hanterar, vårdar
-----------	---------------------------

Illustration..... 159

bekräftelse (en)	en försäkran, ett bevis
begåvad	intelligent, klok

Jantelagen 159

inbillar sig	tänker sig, tror, fantiserar om
är förmer	är bättre, är finare
duger	är tillräckligt bra
snarare	<i>här:</i> utan bara
levnadsregel (en)	en regel om hur man ska leva
hittar på	tänker ut, fantiserar ihop
utspelar sig	händer, inträffar
sticker ut	är annorlunda
budskap (ett)	ett meddelande
kopplad	förenad

Jäntelagen – anti-Jante 160

formulerar om	ändrar, säger med andra ord
motverkar	arbetar emot, försöker hejda/stoppa
inställning (en)	en uppfattning, en attityd
jänta (en)	en flicka
seminarium (ett)	en konferens
klagar	protesterar
förmedlar	överför, framför, vidarebefordrar
uppskattar	tycker om, respekterar
enastående	ojämförlig, fantastisk

Ny app i mobilen? 161

app (en)	en applikation, ett litet program i mobilen eller datorn
skrotar	kastar bort, gör skräp av
sprider	delar ut, fördelar
beröm (ett)	ett lovord, ett positivt utlåtande
överlag	i sin helhet, genomgående
spökar	dyker upp igen, visar sig som ett spöke/en ande
lönsam	vinstgivande, som ger inkomst
uppmuntran (en)	ett erkännande, ett stöd
kämpar på	fortsätter att arbeta hårt

Flyga fritt 161

erbjuder sig	föreslår, säger att hon/han är villig eller beredd att vara med/hjälpa till
självförtroende (ett)	en självkänsla, en säkerhet
självkänsla (en)	ett självmedvetande, ett självförtroende
coach (en)	en sorts tränare
kommer vidare	fortsätter framåt
tar till sig	accepterar (att något är bra t.ex.), tar emot
stärker	gör starkare
struntar i	låter bli att tänka på, bryr sig inte om
lutar sig mot	tar hjälp av, tar stöd av
obetydlig	betydelselös, oviktig
misslyckad	inte lyckad, dålig

"Prolog" första kapitlet i *Jakten på svenskheten* 167

prolog (en)	en inledning, en början
slipper	behöver inte
förnöjsamt	nöjt, glatt
beteende (ett)	ett uppförande, ett sätt
pekfinger (ett)	det finger som man brukar peka med, det finger som är närmast tummen
svenne (en)	en svensk (slang)
lådvin (ett)	ett vin som man kan köpa i en kartong
förhåller sig till	tar ställning till
sällskap (ett)	<i>här</i> : en grupp personer
skyter	stoltserar, talar om med "stora ord" för att framhäva sig själv
littalaglas (ett)	ett glas från ett känt finskt företag som heter "littala"
klisterlapp (en)	<i>här</i> : en lapp (med namnet "littala") som sitter på glaset
applåderar	klappar i händerna
underhållande	roande, rolig, avkopplande
förlorar	blir av med, tappar

tillgjort	inte naturligt
högtidlig	allvarlig, stämningsfull
stämma (en)	en röst
mörkbetsad	målad i mörk färg
uppsluppen	glad, munter, sorglös
föväntansfull	som väntar på något roligt
avvaktande	försiktig, reserverad
visserligen ... men	det är sant att ... men
horoskop (ett)	en spådom, en astrologisk prognos
höljt i dunkel	dolt, gömt i mörker
kommer ut	här: visar sig vara
kikar	tittar i smyg
noggrant	noga, ordentligt
strukturerat	ordnat, systematiskt
uppfattar	anser vara, upplever, bedömer
i varierande grad	olika mycket
härkomst (en)	ett ursprung
självklar	naturlig
element (ett)	en del, en beståndsdel
pigment (ett)	ett färgämne i huden
såväl ... som	både ... och
urdu	ett språk i Indien och Pakistan
punjabi	ett språk i Indien och Pakistan
utöver	förutom
förknippar	kopplar ihop, binder samman
omgivning (en)	en omvärld, ett umgänge, de personer som finns runt omkring
avslappnad	lugn, inte nervös
lägger sig till med	skaffar sig, börjar använda
assimilerad	sammansmält, gjord lik, integrerad
klingar	låter, ljuder
avundas	är avundsjuk
inställning (en)	en attityd, en uppfattning
inte för allt smör i Småland	omöjligen
anammar	blir delaktig av, tar emot
tar till sig	upptar (som eget)
förknippar	kopplar ihop
självbild (en)	hur man ser på sig själv
utanförskap (ett)	en ensamhet, när man är utanför ett sammanhang
norm (en)	en förebild, en regel
värdering (en)	ett synsätt, en bedömning
sluttande plan (ett)	en väg som går neråt
upplösning (en)	ett slut, en sönderdelning
utgör	består av, bildar, innehåller, är
laddad	intensiv, dramatisk, full av spänning
frigör	befriar, avskiljer, gör fri
pratar i munnen på varandra	alla pratar samtidigt
erlägger ett vittnesmål	ger bevis, vittnar
innanförskap (ett)	när man är delaktig och inne i ett sammanhang
utanförskap (ett)	när man inte är del av något utan i stället utanför
stökig	ostädad, oordnad
brister ut i skratt	börjar plötsligt skratta
ytterligare	också, därutöver, dessutom, här: fler (frågor)
snarare	hellre, tvärtom
huruvida	om
liknande	nästa likadant
beroende av	som beror på
den svarande	den som svarar
anpassar sig	rättar sig efter
förutsägbarhet (en)	som man kan gissa/förstå i förväg

motsvarar	stämmer med
förväntning (en)	en förhoppning
underhållning (en)	ett nöje, en avkoppling, ett tidsfördriv
avgör	bestämmer, fastställer
summerar	räknar ihop
korar	utser, utnämner
utropar	utser, tillkännager
blatte (en)	(slang) en icke-svensk
skakar av sig	gör sig av med, befriar sig från
frustration (en)	en irritation, en ilska, en besvikelse
definition (en)	en förklaring, en precisering
kännetecknar	karakteriserar, är typisk för
erövrar	tar, vinner
initierar	startar, börjar, sätter igång
jakt (en)	ett infångande, när man jagar
metodiskt	systematiskt
strukturerat	på ett ordnat sätt
tålmodig	uthållig, lugn, tålig
kartlägger	utforskar, gör en karta/en lista över
bit för bit	en del i taget, först en del sedan en till del osv.
gåsrygg (en)	en rygg på en gås
gås (en)	en stor fågel (i nobelpristagaren Selma Lagerlöfs bok för barn Nils Holgerssons underbara resa genom Sverige flyger en liten pojke på en gås för att upptäcka och lära sig om Sveriges alla områden)

Fundera på/samtala om 173

meningsfull som verkligen betyder något

Två teorier om arbetets betydelse..... 174

förvärvsarbete (ett)	ett arbete för att tjäna pengar till det man behöver för att leva
försörjning (en)	ett uppehälle, det man behöver för att leva
tillvaro (en)	ett liv, en existens
däremot	men (när man vill uttrycka motsatsen)
hävdar	påstår
drivkraft (en)	en kraft som driver någon/något framåt, en motor, <i>här</i> : det viktigaste
bidrar	medverkar, hjälper till
struktur (en)	en organisation, ett system
relation (en)	ett förhållande till en annan person
identitet (en)	den person som man är i grunden, en personlighet

Vad säger forskningen? 174

arbetslös (en)	en person utan arbete
slumpmässig	planlös, inte efter ett bestämt system
vald	som man har valt
föredrar	tycker mera om
nödvändig	som måste finnas, som måste göras
skäl (ett)	en orsak
tillfrågad (en)	en person som man har frågat
sysselsättning (en)	ett arbete, en verksamhet, en aktivitet
anseende (ett)	ett (gott) rykte, en (god) status
framkommer	visar sig
liknande	som är lik, som är nästan lika

dessutom	också
arbetsvillig	som vill arbeta
skandinav (en)	en person från Skandinavien
lågutbildad/högutbildad	som har lite/mycket utbildning
värdesätter	sätter värde på, uppskattar
motiverad	har skäl och lust att göra något

Några röster 175

behövd	nödvändig, som man behöver
förlorar	blir av med, tappar
existerar	finns (till), lever
medelålders	som är i medelåldern, som är ungefär 45–65 år
heltidsarbete (ett)	ett jobb där man arbetar full arbetstid (100 %)
så pass	så mycket

Vilken betydelse har arbete för oss människor?: Fundera på/samtala om 175

reagerar	svarar (med t.ex. glädje, ilska) på något som man upplever
----------	--

Illustration..... 180

flit (en)	en arbetsamhet, en strävsamhet
-----------	--------------------------------

Skräpet byggde företaget 182

skräp (ett)	sopor, saker som man har slängt bort
entreprenör (en)	en person som startar ett företag
av en tillfällighet	man har inte bestämt det i förväg, det bara händer
fattigdom (en)	det att vara fattig
går från ord till handling	när man säger att man ska göra något – och sedan gör det
slängd	bortkastad
bidrar	hjälper till
förbättrar	gör bättre
stadsdel (en)	en del av en stad
förvandlar	förändrar helt
resurs (en)	en tillgång, en möjlighet, ett hjälpmedel
återvinner	använder en gång till
välgörenhet (en)	ett frivilligt arbete för att minska nöd (t.ex. fattigdom)
idé (en)	en ny tanke
nappar	<i>här</i> : blir intresserad av
återanvänder	använder en gång till
trycker	publicerar, gör böcker (eller vykort med text t.ex.)
beställning (en)	en order, ett beställt arbete
hanterar	sköter, tar hand om
verksamhet (en)	en aktivitet, en sysselsättning, <i>här</i> : företag
Fair Enterprise Network	<i>ungefär</i> : Nätverket för ett rättvist företag (engelska)
driver	leder, håller igång, sköter
slumområde (ett)	ett fattigt och förstört område i en stad
vision (en)	en framtidsbild
fruktansvärd	hemsk
nedskräpning (en)	när folk har kastat skräp och sopor överallt

tillverkar	gör, producerar
levererar	överlämnar (det som någon har beställt), skickar
hållbar	som håller länge, varaktig

En palett av olika livsstilar – olika sätt att leva 195

palett (en)	en träskiva som konstnären lägger upp alla olika färger på
levnadssätt (ett)	ett sätt att leva
begränsad	som har gränser, minskad
påverkar	har inflytande på, har inverkan på
lite grann	lite
bostadsort (en)	den plats eller stad där man bor
studie (en)	en undersökning
stockholmsbo (en)	en person som bor i Stockholm
längtar	önskar starkt
överkonsumtion (en)	när man konsumerar eller handlar för mycket
online-liv (ett)	när man är uppkopplad på internet
enkel	lätt, inte komplicerad, naturlig

Bönder i storstadens djungel..... 195

bonde (en), <i>plural</i> : bönder	en jordbrukare
djungel (en)	en mycket tät och snårig tropisk skog
ört (en)	en växt som ger smak åt maten, t.ex. basilika
kolonilott (en)	en bit hyrd mark där man odlar grönsaker och blommor
hektisk	stressig
aha-upplevelse (en)	när man plötsligt förstår någonting
njuter	har det skönt, gläder sig
bekvämlig	komfortabel, behaglig, skön
närhet (en)	det ligger nära
runt knuten	nära, runt hörnet, bakom hörnet

Surrande bin..... 195

brinner för	<i>här</i> : är starkt intresserad av, är mycket engagerad i
ägnar tid	tillbringar tiden
passion (en)	ett mycket starkt intresse, ett häftigt begär
styr	leder, bestämmer
somliga	några, en del, vissa
engagerar sig i	intresserar sig för, bryr sig om
projekt (ett)	ett avgränsat (eller större) arbete
förening (en)	en organisation
djurrättsförening (en)	en organisation som arbetar för djurens rättigheter
annorlunda	ovanlig, som är olik andra
bikupa (en)	en liten "låda" där bin bor och samlar sin honung
på många håll	på många ställen/platser
överlevnad (en)	när man lever vidare, när man behåller livet
skörd (en)	en produktion, en avplockning
pollinering (en)	när bin befruktar blommor

Containerdykning..... 196

container (en)	en mycket stor metallåda för sopor och avfall
----------------	---

dyker	hoppar med huvudet före, störtar ner
tar steget till	börjar
hållbar	som håller länge
vegan (en)	en strikt vegetarian – en person som bara äter växtprodukter
rörelse (en)	en förening, en folkrörelse, en tidsidé, en organisation
deltagare (en)	en medlem i till exempel en förening
stängningstid (en)	den tid när affären stänger
öppnad	som man inte har öppnat, stängd
matförpackning (en)	ett paket/en liten plastpåse som affären/fabriken lagt maten i
sköljer	tvättar i vatten
ätbar	som man kan äta
enorm	mycket stor
slöseri (ett)	det att slösa bort, att inte spara
främst	i första hand, först
skäl (ett)	en orsak, en anledning
kritisk	negativ, granskande
överflöd (ett)	ett överskott, för mycket av någonting
tar del av	är med och delar på
otalig	väldigt många
går mot strömmen	gör inte som andra, gör tvärtemot
vis (ett)	ett sätt

En insändare: Sluta shoppa! 201

shoppar	handlar, köper saker
dåre (en)	en person som är galen, tokig
köpberoende	när man inte kan sluta handla, är beroende av att köpa
shopaholic (en)	en person som inte kan sluta shoppa (engelska, slang)
missbrukare (en)	en person som använder något för mycket (alkohol t.ex.)
farmakologi (en)	läran om läkemedel
fattar	förstår
håller på med	sysslar med, är upptagen med
får en kick	blir plötsligt på gott humör (slang)
konsumtion (en)	när man köper och förbrukar varor och tjänster
konsumism (en)	när man köper och förbrukar väldigt många varor och tjänster, en överkonsumtion
pryl (en)	en sak
hobby (en)	ett specialintresse, en fritidssysselsättning
snett	fel
går på	låter sig luras (av)
argument (ett)	ett skäl, som man säger för att bevisa eller övertyga
rullar på	fortsätter att fungera
tokshoppar	handlar som en tokig person, handlar för mycket (slang)
går runt	fungerar som det ska, det klarar sig (företaget t.ex.)
befolkning (en)	alla invånare (i ett land t.ex.)
resurs (en)	en tillgång, t.ex. en naturtillgång
galenskap (en)	en dumhet, något som är galet/tokigt
ekosystem (ett)	ett ekologiskt system, en livsmiljö
förstör	skadar, har sönder, gör oduglig, eliminerar
förnyelsebar	som man kan förnya, som inte tar slut
människlighet (en)	alla människor, jordens befolkning
går under	försvinner, tar slut
varenda	varje, alla
struntsak (en)	en sak som inte betyder någonting
vettig	klok, förnuftig, meningsfull
överkonsumerar	köper för många saker
keff	dålig (slang)

dissar	avvisar, förkastar, sänker (slang)
slösar bort	gör av med utan planering, spenderar
polare (en)	en kompis (slang)
slappar	slöar, tar det lugnt, gör ingenting särskilt
umgås	är tillsammans
tar ställning	tar parti för, bestämmer sig för en åsikt
megashoppas	köper enormt många saker (slang)

SPRÅK

När fick människan ett språk? 212

medel (ett)	ett hjälpmedel, en metod, ett redskap
glädjeämne (ett)	något som ger oss glädje
påverkar	gör intryck på, sätter spår hos, ändrar

Människornas språk 212

i egentlig mening	med ordets riktiga betydelse
i bästa fall	på sin höjd
uppkommer	börjar, skapas, blir till
fysiskt utvecklad	kroppsligt formad
frambringas	skapar, producerar, alstrar
liknande	som liknar,
talorgan (ett)	tunga och stämband bland annat, som vi använder för att tala
sprider sig	breder ut sig, växer
tidpunkt (en)	ett tillfälle, en viss tid

... och hur det började i Europa 213

den allmänna uppfattningen	det som de flesta tycker
levnadsförhållande (ett)	ett livsvillkor, en situation som man lever i
språng (ett)	ett hopp framåt
åstadkommer	skapar

När fick människan ett skriftspråk? 225

tidpunkt (en)	en tid
oberoende	fri, utan kontakt
är överens om	är av samma mening, har samma åsikt

Sumerernas land 225

arkeolog (en)	en fornforskare, en person undersöker rester från	fortiden
lertavla (en)	en platta/en skrivtavla gjord av lera	
f.Kr	före Kristus, före Kristi födelse, före Jesus födelse	
bedriver handel	handlar, köper och säljer	
säd (en)	ett spannmål, korn som man gör bröd av, vete, råg, korn	och havre till exempel

boskap (en)	ett husdjur, en ko, en häst eller liknande
oxe (en)	en tjur som används till arbete i jordbruket
ax (ett)	ett sädesax
saffran (ett)	en dyrbar, röd och väldoftande krydda
kil (en)	ett verktyg med trekantig form
stiliserad	mycket förenklad, schematiserad

Egypten226

skatteindrivning (en)	ett insamlande av skatter
bevarar	har kvar
etcetera	och så vidare, etc.
uppnår	kommer fram till, åstadkommer

Kreta, Indien och Kina226

Fenicierna och Grekland226

likaledes	på samma sätt, också
alfabet (ett)	ett teckensystem, en samling bokstäver
härstammar	kommer ifrån
nuvarande	som nu är
elit (en)	den duktigaste och mest intelligenta gruppen

Skandinavien227

runa (en)	en bokstav i runalfabetet
ristar	skär in figurer eller tecken i ett hårt föremål
slingrar sig	rör sig runt
avlägsen	som ligger långt borta
erövring (en)	en ockupation, det att inta ett landområde
övervintrar (en)	stannar på ett ställe tills vintern tar slut och våren kommer
anledning (en)	en orsak, ett skäl
budskap (ett)	ett meddelande

Skriftspråket och vår hjärna228

synnerligen	väldigt, särskilt
omformar	bearbetar, förädlar, förbättrar, ger en annan form
medvetande (ett)	en uppfattning, en insikt, en kännedom, en kunskap
nedtecknar	skriver ner, antecknar
utforskar	undersöker
slipar	polerar, putsar, gör jämn och fin
fogar	sätter ihop, förenar
logik (en)	en filosofisk lära
antik	klassisk, från forntiden
har tillgång till	har möjlighet att använda
kapacitet (en)	en förmåga, en möjlighet, en kunskap
analyserar	undersöker, utforskar, utreder
abstrakt	teoretisk, inte konkret, tänkt
(tanke)bana (en)	en tanke, ett tankeled

intellekt (ett)	en tankeförmåga, ett förstånd, en intellektuell förmåga
tämligen	ganska
stöd (ett)	en hjälp
rytm (en)	ett tempo, en puls, en takt
rim (ett)	ord som har ljud som låter likadant (t.ex. rimma – simma, ganska – franska)
diktar	författar, hittar på, skapar
framför	berättar, presenterar
metod (en)	en teknik, ett sätt
memorerar	lär sig utantill
invid	bredvid
krokodil (en)	ett kräldjur som lever i vatten i varmare länder
klöser	river
ilsken	arg
pickar	plockar upp med näbben
pippi (en)	en fågel (barnspråk)

Många språk243

släktskap (ett)	ett sätt som man är släkt på, det att vara släkt, som man är släkt
få	inte många
grannspråk (ett)	ett språk som talas i ett land som ligger bredvid, i ett land som är granne
vanligtvis	oftast, i regel, mestadels, för det mesta
pedagogiskt	undervisande, som när man undervisar,
avbildar	gör en bild av, återger
släktförhållande (ett)	ett släktskap, det sätt som man är släkt på
stam (en)	en trädstam är tjock, den centrala delen av ett träd
gren (en)	en trädgren är tunnare, och den växer ut från stammen
kvist (en)	en tunn del av trädet och den växer ut från en gren
hör till	tillhör, är en del av

Språk och dialekter243

variant (en)	en variation, en annorlunda form av t.ex. ett språk
riksspråk (ett)	ett nationalspråk utan inslag av dialekter, ett språk som gäller för hela landet (riket)
lokal	regional, som hör till en del av ett land
avgör	bestämmer

Språk och land246

ideal	idealisk, det bästa
vore	skulle vara, är
visserligen ... men	säkert ... men, med visshet ... men, visst ... men
hamnar	händelsevis kommer till, av en slump stannar
kolonialmakt (en)	en imperialistisk stat, ett land som härskar över ett annat land (i en annan världsdelen)
erövrade	intagen, ockuperade
tar hänsyn till	bryr sig om, respekterar
vållar	orsakar
officiell	offentlig, allmän

Språk och identitet247

identitet (en)	en självbild, en medvetenhet om sig själv som individ (Vem är jag?), en personlighet, en känsla för en kulturell tillhörighet
----------------	---

självklarhet (en)	något som är helt naturligt
reflekterar över	funderar på, tänker på, begrundar
blir av med	förlorar, tappar
delvis	lite grann, till en del
imperialism (en)	en erövringspolitik, t.ex. kolonialismen
framfart (en)	en våldsam härjning
särar	skiljer
regim (en)	ett styre, en regering
syndare (en)	en brottsling, en bov

Språk och makt247

medel (ett)	en metod, ett redskap
härskar	styr, dominerar, bestämmer
förtrycker	tyranniserar, terroriserar, undertrycker
förnedrar	fördmjukar
diskriminerad	särbehandlad, missgynnad
makthavare (en)	en person som har makt
verk (ett)	en förvaltning, en statlig eller kommunal myndighet
rättegång (en)	en process, en domstolsförhandling
massmedia	radio, tv, tidningar och så vidare
befinner sig	är
utsatt läge (ett)	en besvärlig situation
hävdar sin rätt	försvarar sina rättigheter
otaliga	väldigt många

Små språk: Euskera254

utrotar	gör slut på, utplånar, förintar
anda (en)	ett tänkesätt, en atmosfär
ansträngning (en)	ett hårt arbete
olaglig	illegal, inte laglig, förbjuden
inför	börjar använda
inleder	börjar

Samiska254

minoritet (en)	en mindre folkgrupp som lever i en större grupp
ursprungligen	från början
vidsträckt	stort
försörjning (en)	ett uppehälle, ett jobb som man tjänar pengar på
renskötsel (en)	en uppfödning av renar
olönsam	som inte går att försörja sig på
klassad	bedömd, grupperad, kategoriserad

... OCH KOMMUNIKATION

Mångfaldigande av texter259

mångfaldigar	gör flera av, gör kopior av
--------------	-----------------------------

omvälvande	omstörtande, revolutionerande
helt enkelt	bara, utan vidare
rationaliserar	ordnar mer praktiskt, gör mer effektivt
kopierar	gör fler likadana exemplar
kopist (en)	en person som arbetade med att kopiera
medeltiden	tidsperioden ungefär år 1000–1500 e.Kr. (i Norden)
handlar om	behandlar, har till ämne, rör sig om
hur många ... som än	oberoende av hur många, det spelar ingen roll hur många

Boktryckarkonsten

263

konstruerar	bygger, skapar
tryckpress (en)	en tryckerimaskin, en maskin för att trycka böcker
relativt	ganska
sprider geografiskt	skickar till andra platser
tillkomst (en)	en uppkomst, när något börjar finnas
åsikter går isär	det finns mycket olika uppfattningar om saken
är beredd	är villig

Fattigdomen 263

bromsar	minskar farten
---------	----------------

Läskunnigheten

267

ligger bra till	är på en bra plats
i och för sig	egentligen, faktiskt
uppgift (ett)	en uppgift, ett åliggande, en funktion
främst	det viktigaste, i första hand, först och främst
invändning (en)	en anmärkning
lägger fram	presenterar, visar upp
fördel (en)	en vinst, en nytta
uppmärksamhet (en)	en vaksamhet, ett intresse, en koncentration
kritiskt tänkande (ett)	när man tänker på ett prövande och undersökande sätt, tänker utan att acceptera allt utan vidare
hävdar	påstår, säger

Texturval.....270

urval (ett)	det man väljer ur en större samling
andlig	sjärlig, religiös (motsats till fysisk)
förströelse (en)	ett nöje, en underhållning, en avkoppling, en rekreation
i dagens Sverige	i Sverige nuförtiden, i nutidens Sverige, i Sverige av idag
mer eller mindre	ungefär
efterfrågan (en)	ett behov, en önskan att ha
begränsad	ganska liten, måttlig
en aldrig så bra teknik	hur bra tekniken än är, även om tekniken är bra
hinder (ett)	en svårighet

Obligatorisk allmän folkskola 272

obligatorisk	inte frivillig
allmän	som gäller alla
socken (en)	ett gammalt ord för församling, de som bor i ett område som tillhör en viss kyrka
bildning (en)	en allmän kunskap
kommer till godo	blir nyttigt för, blir bra för
tar fart	kommer ordentligt igång, sätter igång

It och böckerna 274

it (en)	en informationsteknik/informationsteknologi, en information som sprids med hjälp av datorer
till fullo	helt och hållet
det personliga planet	för individen, individuellt, för en persons egen del

Sniglar och språk ur *Priset på vatten i Finistère* 279

mål (ett)	en dialekt
vulgärt	okultiverat, billigt
futtig	torftig, fattig, obetydlig
valör (en)	en nyans, en betydelsevariation
tillgjord	onaturlig, oäkta, låtsad
fjaskut	har att göra med <i>fjäskar</i> , gör sig till, ställer sig in, smickrar, är fjäskig (dialekt)
schizofren	<i>här</i> : när man känner sig splittrad och inte vet vem man är
syntax (en)	en grammatik
hortensia (en)	en blomma
fönsterlucka (en)	en lucka som skyddar ett fönster
det går an	det kan tillåtas, det är okej
det tar inte	det fastnar inte
med omedelbar verkan	genast, utan att vänta
Louvren	ett stort konstmuseum i Paris
gesäll (en)	en lärling, en hantverkselev
fasa (en)	en skräck, en stor rädsla, en förfäran
svinn (ett)	en förlust, ett spill
sprättar upp	öppnar
källa (en)	ett dricksvattenhål, ett vattenflöde, en brunn
doppa (ett)	kaffebröd, bullar och kakor (dialekt)
drar rören	leder in vatten- eller avloppsrör
är ute på bygden	alla vet, alla har fått höra om det
högfärdstokig	högfärdig, mallig, uppblåst
faller i fällan	gör fel, blir lurad, begår misstag
homofil (en)	en homosexuell man
springpojke (en)	en pojke som arbetar med att gå ärenden

IT – INFORMATIONSTEKNIK

Fredrik Backman 286

krönikör (en)	en skribent/författare som skriver krönikor i tidningar
---------------	---

bloggare (en)	en person som skriver i en slags dagbok (en blogg) på webben
truckförare (en)	en person som kör truck (en sorts arbetsvagn)
lager (ett)	en plats där man förvarar varor
succé (en)	en stor framgång
debut (en)	något man gör för första gången
skribent (en)	en person som skriver, en författare
chefredaktör (en)	en chef för en tidning
krönika (en)	en personligt berättad text om något aktuellt ämne – ofta i en tidning
uppskattar	tycker om
humoristisk	rolig
underhållande	roande, avkopplande, rolig
övervakar	kontrollerar
vresig	ovänlig, argsint
osocial	som inte tycker om att vara med andra människor
händig	som är duktig på att göra saker med sina händer
butter	sur, dyster, ovänlig
döljer sig	gömmer sig
efterhand	så småningom
ambition (en)	ett syfte, en strävan
karaktär (en)	en figur, en litterär person (i en bok t.ex.)

Utdrag ur *En man som heter Ove*287

beger sig till	åker till, går till
disk (en)	en bänk där expediter står för att hjälpa kunder
sladd, (en)	en kabel, en ledning
viftar	svänger i luften, vinkar
BMI	Body Mass Index (engelska), ett värde för kroppsvikt, <i>här</i> : "enkelsiffrigt BMI" = mycket mager
uppenbart	tydligt
impuls (en)	en plötslig lust
ytterst	mycket
vespa (en)	en skoter, en moped
villrådigt	tvekande, obeslutsamt
artikulerar	uttalar mycket tydligt
lider av nedsatt hörsel	hör dåligt
blänger	stirrar, tittar argt
harklar sig	småhostar, klarar strupen (för att börja tala)
uppenbart	mycket tydligt
frenetiskt	häftigt, våldsamt, intensivt
förnärmat	sårat, förolämpat
demonstrativt	utmanande
revolverman (en)	en person som är duktig på att använda en pistol/en revolver, en yrkesmördare
fäller ut	viker ut
muttrar	mumlar, talar lågt (och lite argt)
handflata (en)	insidan av en hand
inledningsvis	först, i början
köper separat	köper särskilt, köper i skilda paket, köper till extra
bevittnar	intygar, är vittne till
skvallrar om	visar, ger bevis för, avslöjar
genombrott (ett)	en första framgång
förhandling (en)	en diskussion
episk	beskrivande, "som säger allt"
fräser	snäser, tillrättavisar, säger argt
slår ner blicken	tittar ner
klöser	river
armbandsur (ett)	en klocka på armen

uppfordrande
insinuerar
får igen
entusiastiskt

befallande, uppmanande
antyder, beskyller för (indirekt)
får tillbaka, får sitt straff
livligt intresserat

Sveriges första dator.....292

enligt den tidens uppfattning
vidareutvecklar
ansluter sig till
upptar
beräkning (en)
ändamål (ett)
tillkommer
släpper
är ämnad för
för personligt bruk
dominerar

som man tyckte på den tiden
utvecklar längre, förbättrar
förenar sig med
upptar plats, tar plats, kräver utrymme
en matematisk uträkning
ett syfte, en uppgift
lägger till, uppstår
här: börjar sälja
är avsedd för, är tänkt för
för att användas av en enskild person (inte en institution)
är de mest framträdande

Internet 293

medium (ett)
nätverk (ett)

en kanal för informationsspridning t.ex. press, radio, internet etc.
ett system av personer eller enheter som är förbundna med varandra

Hur började det? 294

kommunicerar
sinsemellan
sårbar
är ett faktum
användarvänlig
lavinartat

när personer har kontakt med varandra, skriver eller pratar
med varandra
känslig, ömtålig
är verklighet, är en realitet
lätt att hantera för dem som ska använda det
snabbt som ett snöskred/ett snöras

www – world wide web295

världsomfattande
internet

länkar samman
klickar
länk (en)
hänvisar till
kodar
program (ett)
webbläsare (en)
standard (en)

surfar

som innesluter/sträcker sig över/täcker hela världen
det största datanätverket som finns, där www, e-post, telefoni och spel
exempelvis kan användas
kedjar ihop, binder ihop
pekar och väljer, trycker med musknappen
en bit av en kedja, en ögla, en krok
handlar om, pekar på, leder till
överför till kod, särskilt för databehandling
ett program/ett handlingsschema som styr en dator
ett program som tolkar webbsidor så att de går att läsa
en internationell överenskommelse om samma utförande och
användning för något
söker efter olika sidor på nätet, navigerar

Rapporten Svenskarna och Internet 2012 297

dagligen

som sker varje dag

Instant messaging (ett)	ett snabbmeddelande (i msn, Skype till exempel)
bifogar en fil	skickar med ett dokument tillsammans med ett mejl
community (en)	ett socialt medium, en mötesplats på nätet (Facebook t.ex.)
info (en)	en information
statusuppdaterar	skriver något nytt på nätet – på sin Facebook-sida eller blogg t.ex.
produktinformation (en)	en upplysning om en vara/en produkt
offentlig myndighetsinfo	en information från en myndighet – statlig eller kommunal t.ex. (Skatteverket, Vuxenutbildning etc.)
fildelning (en)	en teknik/ett nätverk som gör det möjligt att dela och kopiera filer, t.ex. musik, film. (Fildelning är laglig – om filen inte är skyddad av den person som har upphovsrätt till den från början.)
aktie (en)	en del/en andel i ett aktiebolag
Linkedin	en webbtjänst (med cirka 175 miljoner användare år 2012), där man kan ha sina privata och yrkesmässiga kontakter. Här kan man bland annat försöka hitta ett nytt arbete.
dejtingplats (en)	en sajt där man kan söka en partner

Webbadress och Sökmotor 300

Källkritik

webbadress eller URL (en)	en "adress" som leder fram till den sida eller sajt som man har sökt
sökmotor (en)	ett program med vars hjälp man söker information på internet
sökruta (en)	den angivna plats där man ska skriva in sitt/sina sökord

E-post, e-mail, mail eller mejl302

miljard (en)	1000 miljoner, 1000 000 000
skeptisk	misstänksam, tveksam, osäker
ger med sig	minskar, försvinner
spam (ett)	skräppost från en okänd avsändare
explosionsartad handling (en)	som en explosion, mycket snabb
bedrägeri (ett)	en sveckfull handling för att lura någon
pornografisk	en text eller bild med sexuellt innehåll
virus (ett)	ett program som kan skada datorn och dess innehåll
@	at, ett snabel-a, ett tecken som finns i e-postadresser

Sociala nätverk 304

nätverk (ett)	en kontaktgrupp
gemenskap (en)	en samhörighet, ett sällskap
beteckning (en)	ett namn, en benämning
digital	något som hör samman med data och datorer
interaktion (en)	ett samspel, en ömsesidig påverkan, en social växelverkan
medskapande (ett)	ett samarbete, det man gör tillsammans
aktör (en)	en medverkande, en deltagare
drag (ett)	ett kännetecken, en egenskap
toppstyrd	kontrollerad uppfifrån av några få
agerar	handlar, verkar, gör något
strukturerad	ordnad, uppbyggd, utformad
profil (en)	<i>här</i> : en beskrivning av sig själv

påhittad	uppdiktad, fiktiv, falsk, inte det riktiga
attraktiv	tilldragande, tilltalande, lockande
informell	okonventionell, vardaglig, ledig, personlig
intressegemenskap (en)	en samhörighet på grund av lika intressen
kontaktyta (en)	en krets av kollegor och vänner till exempel
försiggår	äger rum, sker, tilldrar sig, händer

Näthat..... 306

rosar	berömmar
risar	kritiserar
anonym	inte namngiven, när man inte använder sitt rätta namn
fysisk	kroppslig
psykisk	själslig, psykologisk
trakasserier (ett)	en förföljelse, en förolämpning
gammelmedia	traditionella media (t.ex. papperstidningar)
blossar upp	börjar hastigt
rejält	kraftfullt
utgångspunkt (en)	en början, en startpunkt
avliden	död
ifrågasätter	sätter under debatt, undrar om det är rätt
marknadsföring (en)	en försäljning
inlägg (ett)	ett uttalande, ett yttrande, ett debattinslag
strömmar in	kommer i stort antal, försar in
våldtar	tvingar sig till ett samlag
medverkar	deltar, är närvarande
Datainspektionen	en statlig myndighet som ska se till att människor skyddas från att någon använder deras personuppgifter på ett felaktigt sätt
kränkning (en)	en förolämpning
utreder	undersöker, granskar
nätövergrepp (ett)	ett våld på nätet
juridisk	rättslig (med en advokat t.ex.)
tar initiativ till	tar första steget till
sårbar	känslig, ömtålig
förnedrande	sårande, nedsättande, förolämpande
i förlängningen	i fortsättningen, med tiden
censurerar	tar bort vissa saker, hemlighåller
stryper	<i>här</i> : kväver, minskar, stänger av
på sikt	med tiden, så småningom

Framtidens lärande? 309

ägnar sig åt	sysslar med, håller på med
--------------	----------------------------

När du vill och var du vill 309

utbredd	spridd, allmän, omfattande
utbildningsanordnare (en)	en organisation som ordnar utbildning
utlandsvistelse (en)	när man bor utomlands under en tid
underlättar	gör lättare, hjälper, stöder

Framtidens lärande – är här och nu 310

massundervisning (en)	en undervisning för massor av människor
parallellt	samtidigt, bredvid
konventionell	vanlig, traditionell
krönika (en)	en personligt berättad artikel om ett aktuellt ämne
invändning (en)	en protest
utnyttjar	använder, drar nytta av
notis (en)	ett tidningsmeddelande
pekador (en)	en datorplatta vars skärm man pekar/tar på med ett finger
är i full fart	gör någonting snabbt och ivrigt
hackar	attackerar och går in i en annans dator, smarta mobil eller konto
Android	ett tekniskt system för bland annat smarta mobiler

Kan jag lära mig svenska på distans? 311

interaktiv	som sker i samarbete mellan människa och dator
feedback (en)	en återkoppling, en kommentar tillbaka
videosekvens (en)	en kort videofilm
regelbundet	med jämna mellanrum
korrigerar	rättar, förbättrar
framsteg (ett)	en förbättring, en utveckling
uppmuntrar	ger stöd, gör gladare, ger ny lust

Vad kommer att hända sedan? 313

konsekvens (en)	en logisk följd
språng (ett)	ett hopp
revolutionerande	omstörtande, kullkastande, som ändrar väldigt mycket
inflytande (ett)	en påverkan, en betydelse
tät	<i>här</i> : nära
samhörighet (en)	en gemenskap
skede (ett)	en tidsperiod, en fas, ett stadium
omvälvande	revolutionerande
pekar på	visar
till stor del	i hög grad, till övervägande del, till huvudsaklig del
kopplar upp sig	ansluter sig till internet
det är upp till oss själva	vi bestämmer själva
ser till	vakar över, ta ansvar för, ordnar
oöverträffat	utan jämförelse, enastående, som inte liknar någonting annat
online	uppkopplad på nätet
år ut och år in	år efter år
live [lajv]	personligen, i levande livet (engelska)
utmaning (en)	en inspiration, en kallelse till kamp
blir delaktig	medverkar, blir intresserad, blir engagerad
solidarisk	lojal, medmänsklig, medansvarig
global	världsomfattande, som har att göra med hela jordklotet